

ACCOMMODATION INFRASTRUCTURE AS A REVENUE GENERATOR IN MICE SECTOR

LENKA ZEMANOVÁ¹ – MICHAL VÁVRA²

Ubytovacia infraštruktúra na Slovensku ako generátor príjmov v oblasti MICE

Abstract: *This paper presents a brief overview of congress tourism in context of MICE sector and evaluates the accommodation infrastructure of this type of tourism in Slovakia. In the introduction, the authors identify the accommodation infrastructure in relation to MICE activities in NUTS 3 regions. The paper continues with Methodology which explains the main goal which was to analyse the accommodation infrastructure of congress hotels in Slovakia from economic point of view. To achieve this, we used secondary data to quantify the potential revenues generated in MICE sector in the hotels. For completing our results, we used also primary data gathered through questionnaire. The conclusion summarises the most important findings of the research.*

Keywords: *accommodation infrastructure, hotels, congress tourism, NUTS 3 regions*

JEL Classification: Z32, L83

---

¹Ing. Lenka Zemanová, Ekonomická univerzita v Bratislave, Slovenská republika,
email: lenka.zemanova@euba.sk, <https://orcid.org/0000-0001-7284-6708>

²Ing. Michal Vávra, Ekonomická univerzita v Bratislave, Slovenská republika,
email: michal.vavra@euba.sk, <https://orcid.org/0000-0001-5932-8420>

1 Úvod

Oblasť MICE ako forma cestovného ruchu sa stala v poslednom období na akademickom poli atraktívnym objektom štúdia. Ide o jednu z najvýnosnejších foriem cestovného ruchu. V predkladanom príspevku sa zameriame na skúmanie ubytovacej infraštruktúry na Slovensku s prepojenosťou na MICE aktivity. Na úvod spracovanej problematiky je potrebné zadefinovať pojem MICE a terminológiu s ním súvisiacu. V odbornej terminológii predstavuje MICE skratku pre mítingy, incentívy, kongresy a podujatia. Novacká (2014) v súvislosti s MICE vysvetľuje podstatu incentívneho cestovného ruchu, ktorý sa v súčasnosti orientuje na uspokojenie potrieb účastníka cestovného ruchu po ďalšom poznaní, vzdelaní či získaní nových skúseností. Súčasťou MICE sú aj ďalšie podujatia ako semináre, sympóziá, školenia, kolokvia, konferencie, kongresy či zhromaždenia. Rozdiel medzi jednotlivými typmi uvedených podujatí spočíva v počte účastníkov (Novacká, 2001).

Predmetom predkladaného príspevku je kongresový cestovný ruch ako súčasť MICE. Kongresový cestovný ruch sa zameriava predovšetkým na výmenu odborných, vedeckých a iných vedomostí, pričom motívom účastníka kongreso-vého cestovného ruchu je pracovná povinnosť. Odvetvie, ktoré sa medzinárodne označuje ako „business events“, predstavuje ideálnu formu cestovného ruchu, ktorá prináša lukratívnu a vzdelanú klientelu, nespôsobuje masový turizmus, pozitívne ovplyvňuje sezónnosť a predstavuje potenciál pre širší región danej destinácie. Nefinančný prínos kongresov predstavuje reputačný efekt pre mesto, stúpajúca kvalita služieb, zamestnanosť, výmena odborného know-how a tiež priamy vplyv na zahraničné investície (Bratislava Tourist Board, 2020).

Kongresový cestovný ruch ako súčasť MICE ovplyvňuje do značnej miery existencia vhodných podmienok pre jeho realizáciu, ako napríklad existencia kongresových stredísk ako aj zariadení sprievodnej infraštruktúry, t.j. dopravná a ubytovacia infraštruktúra (Kasagrande et al., 2017). Kongresové hotely preto disponujú dostatočným počtom väčších či menších konferenčných miestností a tiež potrebným technickým vybavením vrátane audiovizuálneho vybavenia a internetového pripojenia (Schlentrich, 2008). Účastníci kongresov sú nároční hostia s vysokou kúpnu silou. Z ekonomického hľadiska ide o klientov s vyššími priemernými výdavkami v porovnaní s výdavkami dovolenkového turistu (MARKBBDO, 2017).

Práve vďaka vysokým požiadavkám klientov sa v oblasti MICE pri realizácii podujatí využívajú hotely s vyššou kvalitatívnou úrovňou, konkrétne sú

to predovšetkým 4- a 5- hviezdíčkové hotely, v ojedinelých prípadoch 3- hviezdíčkové hotely. Práve na tieto hotely bol zameraný primárny prieskum, prostredníctvom ktorého sme identifikovali ekonomický význam MICE aktivít v dopytovaných hoteloch na Slovensku.

2 Ubytovacia infraštruktúra kongresových hotelov na Slovensku

Z predchádzajúcich vedeckých štúdií zaoberajúcich sa uvedenou problematikou uvádzame štúdiu Kasagrande et al. (2017), v ktorej autori spracovali súčasný stav kongresového cestovného ruchu pri identifikácii ubytovacích zariadení z územného hľadiska. Podľa uvedenej štúdie má najväčší význam pre kongresový cestovný ruch Bratislavský kraj. V tomto kraji zároveň prebieha aj najviac MICE podujatí. Za kongresový rezort s celoštátnym významom ďalej považujú Vysoké Tatry s dobrým infraštruktúrnym potenciálom. Ďalej v tomto kontexte vyzdvihujú Košice a Žilinu ako rezorty s dobrou infraštruktúrou, vysokým počtom organizovaných podujatí a návštevnosťou. Významné mestá cestovného ruchu na Slovensku ako Piešťany, Turčianske Teplice, Vysoké Tatry, Bojnice či Bešeňová majú infraštruktúru vhodnú prioritne pre rozvoj kúpeľného či horského cestovného ruchu. Hotely v týchto mestách preto pôvodne neslúžili pre účely kongresového cestovného ruchu, avšak majitelia zariadení si uvedomili význam podujatí v oblasti MICE a prispôsobili sa potrebám pre realizovanie tejto formy cestovného ruchu

Zrealizované podujatia v oblasti MICE kvantifikuje Medzinárodná asociácia kongresov a konferencií (z angl. International Congress and Conferences Association). Podľa počtu usporiadaných podujatí sa v tomto rebríčku v roku 2019 Slovensko celosvetovo umiestnilo na 59. mieste so 43 medzinárodnými podujatiami, z toho s 33 podujatiami v Bratislave. V porovnaní s krajinami Vyšehradskej štvorky Slovensko zastáva poslednú pozíciu. Najviac podujatí bolo v skúmanom roku uskutočnených v Prahe (138). Nasleduje Budapešť (90), Varšava (71) a Bratislava (ICCA, 2020).

2.1 Prehľad ubytovacej štruktúry na Slovensku v kontexte MICE

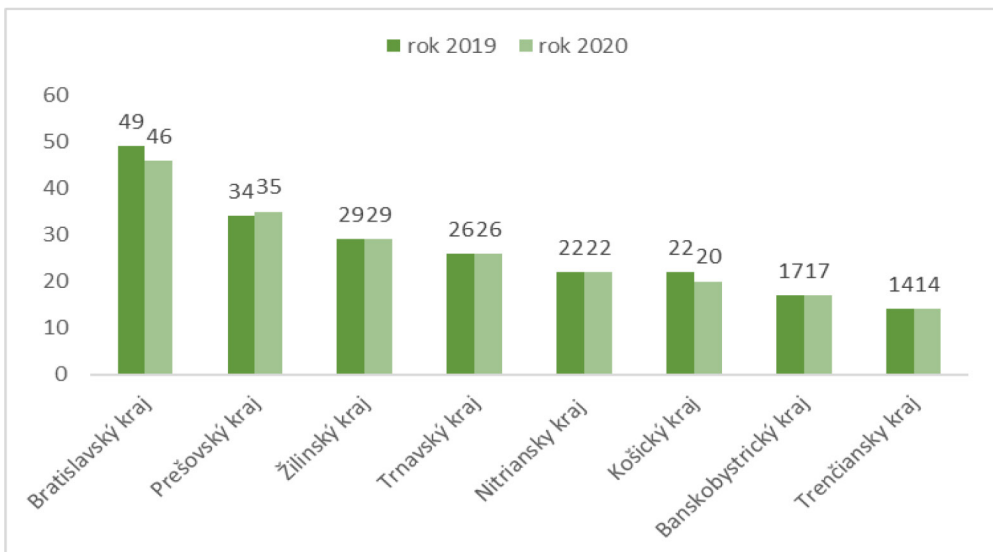
Na úvod spracovanej problematiky je potrebné uviesť, že v súčasnosti neexistuje komplexná databáza kongresových hotelov na Slovensku. Údaj, s ktorým sme v predkladanom príspevku pracovali pri kvantifikácii hotelov,

bola ich diverzifikácia podľa štandardu poskytovaných služieb. Keďže v oblasti MI-CE sú využívané hotely vyššej kvalitatívnej úrovne, pracovali sme so štatistikou kvantifikujúcou počet 4- a 5-hviezdičkových hotelov v NUTS 3 regiónoch v slovenskom priestore (Datacube. 2021).

Databáza ubytovacej infraštruktúry pre účely MICE aktivít na úrovni mesta existuje pre mesto Bratislava, v ktorom pôsobí organizácia Bratislava Convention Bureau za účelom propagácie Bratislavy ako MICE destinácie na svetovom trhu. Táto organizácia tiež poskytuje prehľad o ubytovacej štruktúre hotelov vhodných na realizáciu MICE aktivít. Celkový počet kongresových hotelov je spolu 26 s kapacitou 3 198 hotelových izieb (Visit Bratislava, 2021).

Podľa najaktuálnejších údajov (rok 2020) je najvyšší počet hotelov 4- a 5-hviezdičkovej úrovne v Bratislavskom kraji (49), pričom samotná Bratislava disponuje 26 hotelmi. Nasleduje Prešovský (35), Žilinský (29) a Trnavský kraj (26) (Datacube, 2021). Nasledujúci graf zobrazuje počet hotelov v rokoch 2019 a 2020. V roku 2020 sa počet ubytovacích zariadení znížil v dôsledku pandémie COVID-19, počas ktorej mnoho prevádzok zrušilo svoju činnosť. V roku 2020 sa nachádzalo na území Slovenska 209 hotelov v štandarde 4 a 5 hviezdíčiek, pričom v roku 2019 ich bolo 212, čo predstavuje pokles o 3 ubytovacie zariadenia.

Graf 1: Počet hotelov (4,5*) v NUTS 3 regiónoch SR v rokoch

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Datacube (2021)

3 Metodológia

Cieľom predkladaného príspevku bolo zmapovať ubytovaciu infraštruktúru kongresových hotelov v oblasti MICE a kvantifikovať ekonomické benefity, ktoré realizácia MICE aktivít generuje v jednotlivých NUTS 3 regiónoch na základe primárnych a sekundárnych údajov.

Pre dosiahnutie stanoveného cieľa sme využili viacero zdrojov informácií vrátane databázy Štatistického úradu SR, Ministerstva dopravy a výstavby SR a dát medzinárodnej asociácie ICCA. Sekundárne dáta sme využili pri kvantifikácii ekonomických prínosov plynúcich z realizácie MICE aktivít. Nakoľko neexistuje štatistika, ktorá sa zaoberá príjmami tejto oblasti, pokúsili sme sa vypočítať predpokladané tržby MICE aktivít na základe nasledujúceho vzorca:

$$\text{Tržby}_{MICE} = \text{počet podujatí v regióne} \times \text{priemerná dĺžka trvania podujatia} \\ \times \text{priemerné výdavky účastníka podujatia}$$

kde:

T – vypočítané predpokladané tržby plynúce z aktivít MICE

Počet podujatí v regióne – štatistika Ministerstva dopravy a výstavby SR

Priemerná dĺžka podujatia – 4 dni

Priemerné výdavky účastníka podujatia – 386 eur/ deň (ICCA, 2020)

Predpokladané tržby MICE aktivít sme následne kvantifikovali pre dopytované hotely, pričom percentuálny podiel tržieb hotelov na celkových tržbách MICE aktivít je podľa odhadu experta v oblasti MICE (Niny Erneker) 30%. V kontexte nami odhadnutých predpokladaných tržieb sme pracovali s primárnymi údajmi aj sekundárnymi údajmi.

Primárne dáta sme získali na základe dopytovania uskutočneným výskumným nástrojom – štandardizovaným dotazníkom. Dotazník pozostával z 13 otázok vrátane polytomických, klasifikačných, dichotomických, škálových trichotomických otázok a tiež z otázok s viacerými možnosťami výberu. Dotazník bol vytvorený a distribuovaný v elektronickej podobe prostredníctvom Google formulára. Pri distribúcii dotazníka sme spolupracovali s Asociáciou hotelov a reštaurácií SR, ktorá dotazník poslala svojim členom, konkrétne eventovým manažérom, jednotlivým hotelom.

Prieskumu sa celkovo zúčastnilo 43 respondentov. Počet hotelov, ktoré sa zúčastnili na prieskume, tvoril celkovo 20,6 % všetkých 4-,5-hviezdičkových hotelov Slovenska. Zber odpovedí prebiehal od 17. septembra do 17. októbra 2021. Respondenti boli vybraní na základe stanoveného výberu, pričom filtračným znakom boli 4- a 5-hviezdičkové hotely, keďže kongresové podujatia sú realizované v hoteloch vyššieho štandardu vzhľadom na vysokú náročnosť a požiadavky korporátnej klientely, a tiež vzhľadom na vybavenosť infraštruktúry hotely potrebnej na realizáciu MICE aktivít (kongresové, konferenčné miestnosti). Prostredníctvom klasifikačných otázok v dotazníku sme dokázali identifikovať demografickú charakteristiku respondentov z geografického hľadiska. Prehľad demografických premenných znázorňuje Tabuľka 1.

Tabuľka 1: Demografické premenné respondentov

Kategória		Počet izieb		Kapacita pre podujatie		Kapacita kongresovej miestnosti	
5*	14 %	Do 50 izieb	27,6%	Do 50 ľudí	7%	Do 50 účastníkov	4,7 %
4*	86 %	50–100 izieb	27,6%	50 – 100 ľudí	9,3%	50 – 100 účastníkov	11,4 %
		101–150 izieb	22,7%	101 – 200 ľudí	30%	101 – 200 účastníkov	30,4 %
		151–200 izieb	13,6%	201 – 300 ľudí	11,4%	201 – 300 účastníkov	21 %
		201–250 izieb	6,8%	301 – 400 ľudí	18,6%	301 – 400 účastníkov	11,4 %
		250 a viac	1,7%	401 – 500 ľudí	2,7%	401 a viac účastníkov	21 %
Počet konferenčných miestností				Priemerná dĺžka trvania podujatia			
1 – 5 miestností		53,5 %		1 – 2 dni		53,48 %	
6 – 10 miestností		42 %		3 – 4 dni		46,52 %	
11 a viac miestností		4,5 %					

Zdroj: vlastné spracovanie na základe dát z primárneho výskumu (2021)

V druhej časti dotazníka sme prostredníctvom polytomických otázok zisťovali zapojenosť hotelov v oblasti MICE a ekonomické benefity generované v tejto oblasti. Taktiež sme sa dopytovali na stav MICE aktivít počas trvania pandémie. Získané dáta boli spracované a následne graficky znázornené v štatistickom súbore Excel. Výsledky sme interpretovali prostredníctvom viacerých vedeckých metód. Použitými metódami boli metóda analýzy a

komparácie, vďaka ktorej sme porovnávali situáciu z územného hľadiska. Pri spracovaní sekundárnych dát sme využili vlastné výpočty na základe matematicko-štatistických metód. Pri spracovaní výsledkov sme sa zamerali na zodpovedanie vopred stanovených výskumných otázok (VO):

VO1: V akej predpokladanej percentuálnej miere sú v Bratislavskom kraji vyššie tržby pri MICE aktivitách v porovnaní s ostatnými regiónmi SR?

VO2: V akej predpokladanej percentuálnej miere utrpeli hotely s vyššími kapacitnými možnosťami pre MICE aktivity vyššie ekonomické straty počas pandémie v porovnaní s hotelmi s nižšími kapacitnými možnosťami pre MICE aktivity?

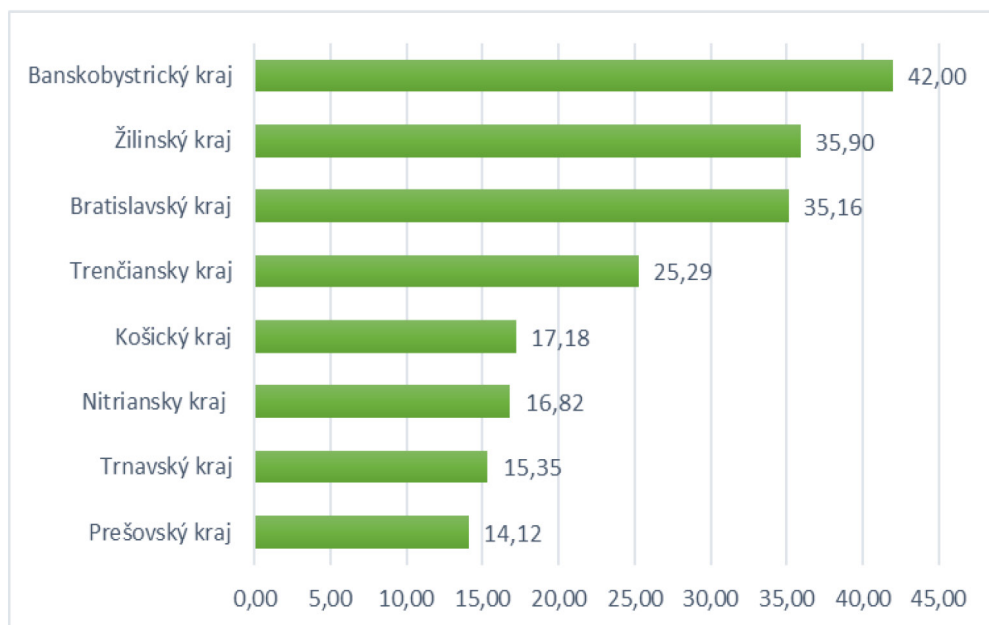
Výstupom predkladaného príspevku je kvantifikácia predpokladaných tržieb, analýza odpovedí respondentov a výskumných otázok s vysvetlením príčinných súvislostí. V závere sme prostredníctvom syntézy zosumarizovali dosiahnuté výsledky. Získané poznatky nás podnietili k hlbšej analýze monitorovania kongresového cestovného ruchu na Slovensku pomocou komparatívnej, systémovej analýzy vedeckej literatúry a štatistických dát k určeniu vzájomných vzťahov v skúmanej problematike.

4 Výsledky práce

Pri spracovaní výsledkov sme z časového hľadiska skúmali najaktuálnejšie dáta, a to roky 2019 a 2020. Rok 2020 bol pre hotely špecifický, keďže v marci vypukla globálna pandémia COVID-19, počas ktorej došlo k dramatickému prepadu návštevnosti ubytovacích zariadení. Situácia bola kritická najmä v kongresových a mestských hoteloch, v ktorých sa obsadenosť pohybovala na úrovni 30 % v dôsledku výpadku korporátnej klientely (Harman & Zemanová, 2020.)

4.1 Kongresový cestovný ruch ako súčasť ubytovacej infraštruktúry

Realizácia podujatí v oblasti MICE vrátane kongresov, konferencií či rôznych pracovných stretnutí má v hoteloch nezastupiteľný význam. V nasledujúcej analýze sme pre získanie porovnateľných údajov kvantifikovali priemerný počet podujatí pripadajúcich na jeden hotel v jednotlivých regiónoch roku 2019. Graf 2 zobrazuje tieto údaje. Naším cieľom bolo zistiť, či je počet hotelov priamo úmerný počtu podujatí.

Graf 2: Priemerný počet podujatí pripadajúcich na hotely v regiónoch NUTS 3

Zdroj: vlastné výpočty, Ministerstvo dopravy a výstavby SR (2020)

Z uvedeného vyplýva, že v priemere najviac usporiadaných podujatí na hotel pripadá na Banskobystrický kraj (42 podujatí). Tento jav spôsobuje najmä nízky počet skúmaných hotelov v regióne. Nasleduje Žilinský (35,9), Bratislavský (35,16) a Trenčiansky kraj (25,29). Predpoklad priamoúmerného vzťahu počtu podujatí a počtu ubytovacích zariadení sa ukázal ako nesprávny.

4.2 Kongresový cestovný ruch ako generátor príjmov na Slovensku

Ekonomický význam kongresového cestovného ruchu ako súčasť MICE je v súčasnosti problematické určiť kvôli absencii odvetvovej štatistiky tejto formy cestovného ruchu. V nasledujúcej časti sme sa pokúsili odhadnúť predpokladané tržby v oblasti MICE na základe uvedeného prepočtu v časti Meto-dológia. Tabuľka 1 zobrazuje nami vypočítané predpokladané príjmy v podobe tržieb plynúce z realizácie podujatí v jednotlivých regiónoch NUTS 3.

Tabuľka 2: Predpokladané tržby plynúce z realizácie MICE aktivít v regiónoch

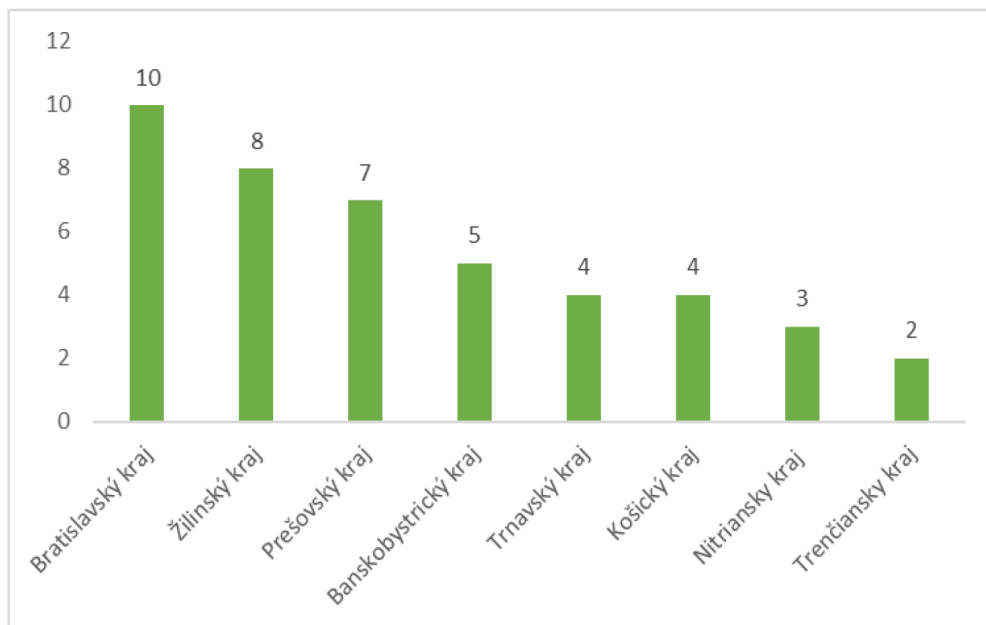
Kraj	Počet účastníkov	Predpokladané tržby (v mil. eur)
Bratislavský	189 743	292,9 mil. €
Trnavský	41 507	64,1 mil. €
Trenčiansky	21 955	33,9 mil. €
Nitriansky	36 166	55,8 mil. €
Žilinský	97 996	151,3 mil. €
Banskobystrický	72 065	111,3 mil. €
Prešovský	50 487	77,9 mil. €
Košický	37 024	57,2 mil. €

Zdroj: Vlastné výpočty na základe Ministerstva dopravy a výstavby SR

Vypočítané tržby ukazujú, že najviac príjmov v oblasti MICE generuje Bratislavský kraj (292,9 mil. €) vzhľadom na najvyšší počet účastníkov podujatí. Nasleduje Žilinský (151,3 mil. €) a Banskobystrický kraj (111,3 mil. €), v ktorých je zároveň najvyšší priemerný počet podujatí na hotel. Pri uvedených tržbách je potrebné zdôrazniť, že ide o celkové tržby v oblasti MICE, čo znamená, že príjmy plynú okrem ubytovacích zariadení aj pohostinským, dopravným, organizátorským, sprostredkovateľským, spoločenským, reklamným subjektom a tiež samotnému mestu alebo obci, v ktorom prebieha podujatie. Percen-tuálny podiel tržieb MICE na základe participujúcich subjektov štatistiky taktiež nevykazujú.

4.3 Vyhodnotenie primárneho prieskumu

V nasledujúcej časti sme spracovali výsledky primárneho prieskumu, ktorý bol zameraný na 4- a 5- hviezdčkové hotely poskytujúce konferenčné a kongresové sály na realizáciu MICE aktivít. Odpovede respondentov sme diverzifikovali z územného hľadiska v nasledujúcom grafe. Graf 4 ukazuje, že najviac odpovedí hotelierov pochádza z Bratislavského, Žilinského a Prešovského kraja. Práve v týchto krajoch sa na základe údajov ŠÚ SR (2021) nachádza aj najvyšší počet 4- a 5-hviezdčkových hotelov. Konkrétne ide o hotely z Bratislavy, Žiliny a Vysokých Tatier.

Graf 3: Počet odpovedí na základe regiónov NUTS 3

Zdroj: vlastné spracovanie

Nasledujúca časť predkladaného príspevku je zameraná na zodpovedanie prvej výskumnej otázky, v rámci ktorej sme porovnávali tržby hotelov z MICE aktivít v Bratislavskom kraji s ostatnými kraji. V štandardizovanom dotazníku sme sa dopytovali na ekonomické prínosy plynúce z MICE aktivít hotelov v podobe tržieb. Pre prehľadnosť údajov sme odpovede respondentov za jednotlivé NUTS 3 regióny spriemerovali. Uvádza ich Tabuľka 3.

Výsledky prieskumu ukazujú, že najväčší podiel tržieb MICE aktivít na celkových tržbách generujú hotely v Bratislavskom (71 %), Trnavskom (67,5 %) a Trenčianskom kraji (55 %). Ostatné kraje, s výnimkou Košického kraja, dosiahli minimálne 50% podiel tržieb z MICE aktivít. Pri skúmaní priemernej obsadenosti kapacít hotela účastníkmi podujatia počas podujatí zaznamenávame rovnaký trend v rámci skúmaných krajov. Najvyššiu obsadenosť účastníkmi počas podujatia majú Bratislavský (65 %), Trenčiansky (65 %) a Trnavský kraj (63 %).

Tabuľka 3: Ekonomické prínosy plynúce z MICE aktivít

Kraj	Podiel tržieb z MICE aktivít na celkových tržbách	Priemerná obsadenosť izieb počas podujatia	% podiel tržieb korporátneho klienta voči tržbám turistu
Bratislavský kraj	71 %	65 %	64 %
Trnavský kraj	67,5 %	62,5 %	50 %
Nitriansky kraj	51,7 %	51,7 %	50 %
Trenčiansky kraj	55 %	65 %	50 %
Banskobystrický kraj	53 %	55 %	40 %
Žilinský kraj	51,3 %	52,5 %	42,5 %
Prešovský kraj	53,3 %	60 %	36,7 %
Košický kraj	45 %	55 %	73,8 %

Zdroj: vlastné spracovanie na základe primárneho výskumu

V ďalšej otázke sme sa respondentov pýtali, o koľko percent sú v priemere tržby vygenerované korporátnym klientom vyššie oproti tržbám dovolenkového turistu. Najlepšie výsledky dosahuje Košický kraj, v ktorom sú tržby korporátneho klienta vyššie až o 73,8 %. Nasleduje Bratislavský kraj (64 %), pričom vo zvyšných krajoch sa tieto hodnoty pohybujú na úrovni približne 50 %.

Pre zodpovedanie prvej výskumnej otázky sme využili primárne aj sekundárne zdroje údajov. Predpokladané tržby plynúce z MICE aktivít sme vypočítali na základe počtu zrealizovaných podujatí v jednotlivých krajoch a odhadnutých tržieb asociáciou ICCA pripadajúcich na účastníka kongresu (386 eur). Nakoľko percentuálny podiel tržieb, ktoré generujú hotely na celkových tržbách generovaných MICE aktivitami, nie je známy, kontaktovali sme experta na oblasť MICE na Slovensku, bývalú šéfkou Bratislava Convention Bureau, podľa ktorej odhadu minimálne 30 % z celkových tržieb MICE pripadá na samotné hotely. Tento percentuálny odhad sme následne kvantifikovali.

Dáta z primárneho prieskumu sme využili aj pri identifikovaní poklesu tržieb počas pandémie, vďaka ktorým sme prostredníctvom percentuálneho odhadu hotelierov kvantifikovali prepád tržieb hotelov v absolútnom vyjadrení. Respondenti v zrealizovanom prieskume zodpovedali, o koľko % im v priemere klesol počet podujatí a priemerné tržby plynúce z činnosti MICE

aktivít. Odpovede hotelierov v jednotlivých krajoch sme spriemerovali a zaznamenali do Tabuľky 4.

Údaje z prieskumu sme využili pri kvantifikácii počtu podujatí. Hotelieri uviedli percentuálny pokles podujatí v roku 2020, na základe ktorého sme odhadli absolútny počet podujatí v jednotlivých regiónoch. Grafickú interpretáciu analýzy zobrazuje Tabuľka 4, pričom sekundárne dáta predstavujú dáta z roku 2019, primárne dáta sú vypočítané údaje na základe sekundárnych zdrojov dát a odhadu respondentov jednotlivých hotelov. Na základe odhadnutých tržieb MICE aktivít v dopytovaných hoteloch vyplýva, že v čase pred pandémiou generovali najvyššie tržby v MICE oblasti hotely v Bratislavskom (87,87 mil. €), Žilinskom (45,39 mil. €) a v Banskobystrickom kraji (33,39 mil. €).

Vysoké tržby v uvedených krajoch pozitívne ovplyvňujú aj vhodné podmienky na realizáciu MICE aktivít z hľadiska ubytovacej infraštruktúry, keďže práve v Bratislavskom a Žilinskom kraji sa nachádza najvyšší počet 4- a 5-hviezdičkových hotelov s výnimkou Banskobystrického kraja.

Rozdielny podiel tržieb plynúcich z MICE aktivít vo veľkej miere ovplyvňuje aj kapacitná vybavenosť hotela. Hotely disponujúce kongresovými sálami (kapacita min. 300 účastníkov), resp. viacerými konferenčnými miestnosťami majú predpoklad prilákať vyšší počet korporátnych cestujúcich, čo má v konečnom dôsledku za následok vyšší podiel tržieb z MICE aktivít na celkových tržbách hotela.

Tabuľka 4: Analýza MICE aktivít v dopytovaných hoteloch

Kraj	Počet podujatí 2019	Počet podujatí 2020	19/20 podujatí	Tržby z podujatí v mil. € 2019	Tržby z podujatí v mil. € 2020	19/20 tržby z podujatí
Bratislavský	1723	310	-82 %	87,87	15,82	-82 %
Trnavský	399	80	-80 %	19,23	5,77	-70 %
Nitriansky	370	86	-76,7 %	16,74	5,02	-70 %
Trenčiansky	354	71	-80 %	10,17	1,02	-90 %
Banskobystrický	714	143	-82 %	33,39	6,01	-82 %
Žilinský	1010	303	-70 %	45,39	15,4	-68,1 %
Prešovský	533	124	-76,7 %	23,37	4,23	-76,7 %
Košický	378	95	-75 %	17,16	3,43	-80 %
Spolu	5481	1212	-77,9 %	253,32	56,7	-77,5 %

Zdroj: vlastné spracovanie na základe primárneho výskumu

Pandémia a následné reštriktívne opatrenia spôsobili výrazný pokles podujatí roku 2020, ktoré boli presunuté v čase, alebo sa konali virtuálne. Medziročný prepád podľa prieskumu tvoril v priemere 77,9 %, pričom v najväčšej miere sa prejavil v Bratislavskom, Banskobystrickom kraji (82 %), v Trnavskom a Trenčianskom kraji (nad 80 %).

Z ekonomického hľadiska zaznamenali hotely výrazný pokles tržieb z MICE aktivít. V absolútnom vyjadrení v roku 2019 tvorili predpokladané tržby na celonárodnej úrovni 253,32 mil. €. Medziročný prepád tržieb z oblasti MICE zapríčinený pandemiou spôsobili prepád slovenským hotelierom na základe prieskumu v priemere o 77,5 %. Najväčší pokles tržieb nastal v Bratislavskom, Banskobystrickom a Prešovskom kraji.

Z uvedeného možno zhodnotiť, že oblasť MICE je citlivá na medzinárodné výkyvy, čo potvrdzuje rok 2020. Najväčšie prepady tržieb, ale tiež aj najvyššie tržby MICE v čase pred pandemiou generuje Bratislavský kraj, pričom Bratislava je hlavné centrum pre realizáciu MICE aktivít.

Na základe stanovenej výskumnej otázky potvrdzujeme, že najväčšie tržby z pohľadu MICE aktivít generujú hotely v Bratislavskom kraji, ktorý sa výrazne podieľa na celkových tržbách z činností MICE na Slovensku (34,7 %) z celkových tržieb MICE aktivít, čo predstavuje v absolútnom prevedení tržby vo výške 87,87 mil. €. Najvyššie tržby v tomto kraji sú spôsobené aj najvyšším počtom MICE podujatí. Na základe odpovedí respondentov a našich výpočtov sú tržby plynúce z MICE aktivít v Bratislavskom kraji v porovnaní s ostatnými kraji vyššie v priemere o 73 %.

V nasledujúcej časti príspevku sme sa zamerali na zodpovedanie druhej výskumnej otázky, kde sme skúmali vzťah ekonomických strát a kapacitnej vybavenosti hotela pre potreby MICE aktivít. Pre zodpovedanie stanovenej otázky sme vychádzali z primárneho výskumu, v ktorom sme sa respondentov dopytovali na kapacitné možnosti v hoteloch relevantné pre MICE podujatia. Konkrétne išlo o kapacitné ukazovatele, akými sú celkový počet izieb, počet konferenčných a kongresových sál a tiež maximálna kapacita najväčšej sály. Na základe toho sme získané odpovede identifikovali a spriemerovali na úrovni NUTS 3 regiónov. Grafické znázornenie uvádza Tabuľka č. 5.

Z výsledkov uskutočneného prieskumu sme zaznamenali v hoteloch priemernú kapacitu organizovaného podujatia na úrovni 284 účastníkov na jeden hotel. Najvyšší počet účastníkov vzhľadom na kapacitnú vybavenosť najväčšej

kongresovej sály hotela pri organizovaní MICE podujatí je v Bratislavskom (380), Trnavskom (363) a v Banskobystrickom (336) kraji.

Tabuľka 5: Kapacitné ukazovatele v dopytovaných hoteloch

<i>Kraj / Kapacitné možnosti</i>	Priemerná kapacita organizovaného podujatia	Priemerný počet izieb v hoteloch	Priemerný počet kongresových miestností v hoteli	Priemerná kapacita najväčšej sály
<i>Bratislavský</i>	320	142	7	380
<i>Trnavský</i>	363	180	4	363
<i>Nitriansky</i>	216	50	5	150
<i>Trenčiansky</i>	200	66	6	150
<i>Banskobystrický</i>	376	80	7	336
<i>Žilinský</i>	276	68	5	300
<i>Prešovský</i>	230	81	4	242
<i>Košický</i>	294	116	6	270
<i>Priemer</i>	284	102	6	268

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dát z primárneho výskumu (2021)

V dopytovaných hoteloch je priemerný počet izieb na úrovni 102. V tomto ukazovateli dominuje Trnavský (180 izieb), Bratislavský (142 izieb) a Košický kraj (116 izieb). V otázke kapacity kongresových a konferenčných miestností sme zistili, že v priemere pripadá 6 miestností na hotel. Nadpriemer počtu kongresových miestností vykazuje Bratislavský a Banskobystrický kraj (7). V priemere najväčšiu kapacitnú miestnosť pre kongresové účely dosahuje Bratislavský kraj s kapacitou 380 ľudí.

Pre zodpovedanie druhej výskumnej otázky sme v prvom rade vymedzili hotely na základe filtračných kritérií – priemerná kapacita organizovaného podujatia (min. 300 účastníkov), priemerný počet kongresových miestností (min. 5 miestností) a priemerná kapacita najväčšej sály (min. pre 200 účastníkov). Cel-kovému počtu zodpovedalo 25 hotelov z celkového počtu 43 hotelov, čo znamená, že jedine v týchto hoteloch sa môžu organizovať kongresy, nakoľko podľa medzinárodných štandardov je minimálny počet účastníkov kongresu 300 účastníkov (Novacká, 2001). Tabuľka 6 zobrazuje hotely, ktoré vyhoveli daným kritériám voči hotelom, ktoré nevyhoveli.

Využitím filtračných kritérií sme zaznamenali takmer vo všetkých skúmaných krajoch situáciu, keď hotely s lepšie vybudovanou infraštruktúrou (t.j. hotely vyhovujúce filtračným kritériám) pre MICE aktivity zaznamenali vyšší pokles podujatí a následne väčšie prepady tržieb v porovnaní s hotelmi s nevyhovujúcimi filtračnými kritériami pre MICE aktivity.

Na základe kvantifikovaných dát môžeme zhodnotiť, že v hoteloch s lepšou vybavenosťou pre MICE aktivity poklesli tržby aspoň o 81 %. Najvýraznejšie sa tento jav prejavuje v Žilinskom kraji, keď sa v hoteloch vyhovujúcim filtračným kritériám v priemere znížili tržby o 34,5 % v porovnaní s hotelmi s horšou vybavenosťou infraštruktúry (t. j. s nevyhovujúcimi filtračnými kritériami) pre MICE aktivity. Tento kauzálny vzťah sme zaznamenali aj v Trnavskom kraji, keď sa v priemere znížili v rovnakej miere tržby a podujatia o 26,7 % v porovnaní s hotelmi s nevyhovujúcimi kritériami. V našom prieskume sa tento jav prejavil v 6 skúmaných regiónoch s výnimkou hotelov Nitrianskeho a Košického kraja, v ktorých sme zaznamenali vyšší tržieb s nevyhovujúcimi filtračnými kritériami o 10 %.

Tabuľka 6: Predpokladané ekonomické straty na zariadeniach z pohľadu možností pre MICE podujatia

<i>Kraj / Kapacitné možnosti</i>	Priemerný % pokles podujatia*	Priemerný % pokles tržieb*	Porovnanie	Priemerný % pokles podujatia**	Priemerný % pokles tržieb**
<i>Bratislavský</i>	-84,3 %	-90 %	<	-76,7 %	-63,3 %
<i>Trnavský kraj</i>	-76,7 %	-76,7 %	<	-50 %	-50 %
<i>Nitriansky kraj</i>	-70 %	-70 %	>	-80 %	-80 %
<i>Trenčiansky</i>	-90 %	-90 %	<	-70 %	-70 %
<i>Banskobystrický</i>	-85 %	-85 %	<	-70 %	-70 %
<i>Žilinský kraj</i>	-82 %	-82 %	<	-50 %	-45 %
<i>Prešovský kraj</i>	-90 %	-90 %	<	-70 %	-70 %
<i>Košický kraj</i>	-70 %	-70 %	>	-80 %	-80 %
<i>Priemer</i>	-81 %	-81,7 %		-68,3 %	-66 %

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dát z primárneho výskumu (2021)

* hotelové zariadenia dosahujúce vyhovujúce filtračné kritéria

** hotelové zariadenia nedosahujúce vyhovujúce filtračné kritéria

Na základe stanovenej výskumnej otázky môžeme zhodnotiť, že hotely s vyššími kapacitnými možnosťami pre potreby MICE utrpeli vyššie ekonomické

straty v komparácii s hotelmi s nižšími kapacitnými možnosťami o 15,7 %, čo predstavuje v absolútnom vyjadrení rozdiel poklesu tržieb vo výške 8,9 mil. €. Najväčší pokles tržieb a podujatí mali najčastejšie hotely s lepšou vybavenosťou infraštruktúry pre MICE aktivity v porovnaní s ostatnými hotelmi. Vyššie ekonomické straty hotelov s lepšou vybavenosťou pre potreby MICE sú spôsobené zameranosťou hotela na skúmaný produkt cestovného ruchu. Ak sa hotel zameriava najmä na kongresy, konferencie či rôzne semináre, veľký podiel tržieb vygenerovaných v tomto odvetví sa podieľa na celkových tržbách hotela. Iná situácia nastáva v hoteloch, ktoré sa neorientujú výlučne na služby MICE. Pandémia COVID-19 ukázala, že práve kongresové a mestské hotely v čase pandémie utrpeli vyššie ekonomické straty v dôsledku výpadku korporátnej klientely.

5 Záver

Kongresový cestovný ruch dlhodobo patrí k najvýnosnejším formám cestovného ruchu. Práve ubytovacia infraštruktúra zohráva nevyhnutnú rolu pri zabezpečovaní služieb MICE aktivít.

Na základe zrealizovaného prieskumu a dosiahnutých výsledkov môžeme skonštatovať, že význam kongresového cestovného ruchu ako súčasť oblasti MICE je v rámci územného členenia odlišný. Prostredníctvom analýzy sekundárnych dát sme zistili, že z hľadiska kapacitnej vybavenosti ubytovacej infraštruktúry má najväčšie zastúpenie kongresových hotelov Bratislavský, Prešovský a Žilinský kraj. Najvyšší počet zrealizovaných MICE podujatí na jeden hotel dosahuje Bratislavský, Žilinský a Banskobystrický kraj. Práve na uvedenom si možno všimnúť, že ubytovacia infraštruktúra kongresových hotelov je dôležitým determinantom realizácie MICE aktivít v danej lokalite.

Keďže v oblasti MICE neexistuje štatistika kvantifikujúca ekonomické prínosy, ktoré oblasť MICE generuje, rozhodli sme sa odhadnúť tento ukazovateľ na základe dostupných dát. Výpočty naznačujú, že Bratislavský kraj je najvýznamnejší z hľadiska ekonomických prínosov v sektore MICE. Výsledky primárneho prieskumu túto skutočnosť potvrdzujú. Na základe reprezentatívnej vzorky hotelov sme využitím matematicko-štatistických metód dospeli k záveru, že tržby plynúce z MICE aktivít sú v Bratislavskom kraji v priemere o 73 % vyššie v porovnaní s tržbami hotelov ostatných regiónov Slovenska. Pretrvávajúca pandemická situácia v kontexte MICE

aktivít spôsobila výrazný prepád tržieb. Prostredníctvom dopytovaných hotelov sme skúmali prepád tržieb plynúcich z MICE aktivít vo vzťahu ku kapacitnej vybavenosti hotela pre ich realizáciu. Na základe filtračných kritérií sme zistili, že hotely s lepšou vybavenosťou (t.j. vyššie kapacitné možnosti pre potreby MICE) utrpeli vyššie ekonomické straty v porovnaní s hotelmi s nižšími kapacitnými možnosťami o 15,7 %, čo predstavuje v absolútnom vyjadrení rozdiel tržieb vo výške 8 901 900€.

Z ekonomického hľadiska je najväčším generátorom príjmov v oblasti MICE Bratislavský, Banskobystrický a Žilinský kraj, pričom tieto kraje podľa štúdie Kasagranda et al. (2017) sú významnými centrami kongresového cestovného ruchu. V celoslovenskom priestore je však rozmiestnenie ubytovacích kapacít nerovnomerné, a tiež nerovnomerné sú aj predpokladané ekonomické prínosy generované v oblasti MICE v NUTS 3 regiónoch.

Z geografického hľadiska môžeme na základe dosiahnutých výsledkov zhodnotiť, že potenciál pre rozvoj MICE aktivít na Slovensku je dôležité rozvíjať najmä v Bratislave, ktorá ma vytvorené vhodné podmienky pre realizáciu MICE aktivít. Okrem kapacitnej vybavenosti ubytovacej infraštruktúry má Bratislava výbornú polohu (blízkosť Viedne) a dopravnú dostupnosť, čoho dôkazom je okrem medzinárodného letiska aj dokončenie nového medzinárodného autobusového terminálu. Navyše je v pláne aj výstavba kongresového centra, ktoré ma potenciál zviditeľniť Bratislavu ako MICE destináciu.

Podľa nášho názoru máme ako krajina potenciál presadiť sa vo svete MICE na svetovom trhu ako neobjavená destinácia s vhodnými podmienkami pre realizáciu tejto formy cestovného ruchu, pričom našou vlajkovou loďou je práve Bratislava. Zrealizovaná štúdia dokazuje relevantnosť skúmania MICE aktivít na Slovensku, ktoré tvoria významný zdroj príjmov pre slovenskú ekonomiku. Zvýšiť význam tejto formy cestovného ruchu je preto podľa nás nevyhnutné. Práve vytvorenie databázy a správnej metodológie, ktorá by definovala ekonomické prínosy MICE a percentuálny podiel na generovaných príjmoch jednotlivých subjektov participujúcich v tejto oblasti, je nevyhnutné nielen pre účely akademického skúmania, ale aj pre formovanie stratégie cestovného ruchu na národnej úrovni.

Pod'akovanie

Príspevok je súčasťou Projektu mladých vedeckých pracovníkov I-21-101-00.

LITERATÚRA

- [1] Novacká, E., et al. (2001). *Kongresový cestovný ruch v SR: tézy a výstupy z VÚ č. 0924 - marketingový manažment kongresového CR v SR v medzinárodnom kontexte*. Vydavateľstvo EKONÓM.
- [2] Novacká, E., et al. (2014). *Cestovný ruch, technika služieb, delegát a sprievodca* (3. dopl. vyd). Vydavateľstvo EKONÓM.
- [3] Bratislava tourist board. (2021). *Investícia do kongresového cestovného ruchu sa vráti mnohonásobne*. <https://www.visitbratislava.com/wp-content/uploads/2021/01/Investicia-do-kongresoveho-cestovneho-ruchu-sa-vrati-mnohonasobne.pdf>
- [4] Kasagrandá, A., Gurnák, D., & Danielová, K. (2017). Congress tourism and fair tourism of Slovakia—quantification, spatial differentiation, and classification. *Regional Statistics*, 7(2), 75 – 100. <https://doi.org/10.15196/RS070206>
- [5] ICCA. (2021). *ICCA Statistics Report*. <https://www.iccaworld.org/>
- [6] MARKBBDO. (2018). *Marketingová a komunikačná stratégia destinácie Bratislava s orientáciou na blízke a zdrojové trhy, s časovým horizontom na roky 2018-2022*. https://www.visitbratislava.com/wp-content/uploads/2018/04/BTB_Marketingova-a-komunikacna-strategia-destinacie-Bratislava-2018-2022.pdf
- [7] Visit Bratislava. (2021). *Capacities at a Glance*. <https://www.visitbratislava.com/convention/accomodations-and-venues/>
- [8] DATACUBE. (2021). *Kapacity a výkony ubytovacích zariadení podľa krajov*. http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN/cr3003qr/v_%20cr3003qr_00_00_00_sk
- [9] Harman, J., & Zemanová, L. (2021). *Covid-19 a turizmus na Slovensku v roku 2020*. In *Zborník z 9. Mezinárodní vědecká konference Aktuální trendy lázeňství, hotelnictví a turismu, 26th May 2021, Karviná, Czech Republic*, 241 – 251.
- [10] Ministerstvo dopravy a výstavby SR. (2021). *Kongresový cestovný ruch*. <https://www.mindop.sk/ministerstvo-1/cestovny-ruch-7/statistika/kongresovy-cestovny-ruch>
- [11] Schlenrich, U. (2008). The MICE industry: meetings, incentives conventions and exhibitions. *The Sage handbook of hospitality management*, 400 – 420. <https://doi.org/10.4135/9781849200417.n19>